

Papp Dénes

Üreglakók

*„Avagy ki fékezendí meg
Az ember szenvedélyét,
Midőn iszappal hányja fel
Háborgó lelke mélyét?”*

(Arany János: *Gondolatok
a béke-kongresszus felől*)

Akkoriban mindenki háborúra készült. Volt, aki fegyverkezett, volt, aki menedéket keresett. Néhányan eladták mindenük, mások mindenfélét összevásároltak. Dupla fenekű tekintetek találkoztak titokban, a tiszta érzések csempészárúnak minősültek. A gyerekek egymást nevelték, az öregek rendszerint útban voltak, ezért örülhettek, ha nem lökték félre őket. A nyüzsgés fokozódott, és az emberek hozzászórtak a sistergő hanghoz a fejükben. A szerveződés új formái bontakoztak ki, bár rendszerességről ebben az időben beszélni nem lehetett. Leginkább úgy tűnt, mintha senki nem tudná igazán, mi történik, a készülődés izgalma ellenben egyre nagyobb méreteket öltött. Egy dolog mindenestre már akkor tisztán látszott. Ahány Tarzan, annyi Jane.

Szülőfalum érintetlen volt és lélektelen. Szüleim háza tárva-nyitva, az asztalon kávéscsésze, alján el nem kevert cukor. Telefonom használhatatlan, áram nincs. Körbejártam a szomszédokat, ugyanaz a kép fogadott, néma csendélet. A távozás gyors lehetett, erőszaknak semmi nyomát nem találtam, és másnak sem.

Az országúton belebotlottam egy családba, akik öt gyerekkel és egy ötajtós kombival nyugat felé tartottak, és felajánlották, hogy elvisznek egy darabon. Útközben megtudtam, hogy e vidék lakói a közeli hegyek egyikére tömörültek védelmi okokból, azaz félelemből. A félelem okát nem sikerült kiderítenem, azt viszont igen, hogy ők is oda tartanak. A férfi elmondása szerint egy új típusú, nemzetközi önkéntesek által alapított kolónia továbbgondolásáról van szó, mely a közösségi lét időszerű átfonnálásán alapul. Központokat létesítenek régióként, melyeknek befogadóképessége véges, ezért mindenki siet, hogy megfelelő helyet biztosíthasson családjának, ugyanis tudvalevő, hogy később minden igyekezet és pénz kevés lesz ehhez, és persze senki sem akar kimaradni.

Arca eltökélt volt, kicsit kába, szavait bimbózó kétségbeesés díszítette. A nő nem beszélt, száját összeszorította valamiféle tompa rémület. Két napja indultak el, a gyerekek már unták az egészet, ha éppen nem voltak nyugősek. Innen néhány óra csupán, folytatta a férfi. A rokonaik már várják őket és foglalnak némi helyet, később bővítik majd a közös életteret. Új központosítás ez, alternatív megoldás és alapvetően civil kezdeményezés, ezért egyelőre tehetetlen a posztdemokratikus államhatalom. Az emberek ugyanis egyre-másra hagyják el a városokat is, ahol már szinte csak csótányok, galambok és patkányok élnek.

Mindezt azért, hogy egy eddig még nem látott társulást alkossanak, ledobva a civilizáció béklyóit, megszabadulva a kulturális kötöttségektől, a nemi szerepektől, a vallások ragacsos hálójától, hogy értelmüket ily módon megtisztítva kezdjenek hozzá egy jobb világ építéséhez.

Aztán megkérdezte, csatlakozom-e családjához a közös jövő érdekében, ahol minden segítő kézre szükség van. Kimentettem magam azzal, hogy csak a szüleimet szeretném megkeresni, hogy megbizonyosodjam felőle, jól vannak. Ez láthatólag nagyon elkedvetlenítette, az út hátralevő részét szóltanul tettük meg, mialatt öt gyermekéhez hasonlóan én is elszundikáltam. A nő észvesztő káromkodására ébredtem, miközben kifelé taszigált az autóból, és mire fölocsúdtam, egy földúton térdepelve hunyorogtam a tovaszáguldó család után. Egy félig porfelhőbe burkolózó hegy felé tartottak, ahonnan állandó moraj áramlott szerteszét. Nevetést hallottam a hátam mögül. Amikor megfordultam, egy szalmakalapos öreg fogatlan kacajába bámultam bele. Görbe vállán kockás ing volt átvetve, egyébiránt félmeztelen, a nadrágtartót leszámítva. Négykerekű kis taligát húzott, rajta cserepes kaktuszok.

Elmondta, hogy őt is kidobták egy autóból, a kaktuszaival együtt. Nem tudta megmagyarázni a fiának, hogy elképzelhetetlennek tart egy új világot cserepes kaktuszok nélkül. Végül kipenderítették. Így gyalogosan volt kénytelen bandukolni, egyébként is, minek az a nagy sietség, ő amúgy sem érti az egészséget, csak azért megy a többiek után, mert nincs jobb ötlete.

A hegy lábához közeledve kitűnt, hogy a por és a moraj emberek ezreinek zsúfoltságából fakad, akik ebből a távolságból is láthatóvá tették tolongásukat, sűrögtek-forogtak, mint az eső előtt kirajzó hangyák. Közelebb érve a látvány elképesztően kaotikussá vált, cipekedő nők, dudáló autók, síró gyerekek, kidöntött fák, gördülő sziklák mindenütt. Néhány perc múlva az öreget a szemem láttára ütötte agyon egy teherautóról lehajított hűtőláda. A kaktuszai is odalettek.

Egy épülethez siettem, mely belül oszlopos csarnokaival nagyobbknak tűnt, mint amekkorára számítani lehetett. Csupán egy idős asszonyt találtam az előtérben, aki eltévedt üres kosarai között. Kérdésemre nem felelt, csak a belső termék felé mutatott. Az egyik terem padlója korhadó deszkákból állt, réseit fölverte a gaz. Innen világosabb hallba kerültem, ahol néhány pad hevert az egyik sarokban. A másik oldalon hatalmas rés, mely a föld alá vezetett. Itt bukkantam rá az üreglakókra. Többen voltak, mint a kinti tolakodók, mind rongyos, alutáplált, mocskos és bűdös. Elnyűtt ábrázatuktól csak büszke pillantásuk volt rondább. Egyikük sem akart innen elmenni, védték földbe kapart kamrájukat, ahol gyökereket, gilisztát és miegymást ettek, ahol aludtak, ürítkeztek és gyermeket nemzettek. Ez volt az a hely, ahová a kintiek igyekeztek.

Városnyi barlangrendszer húzódott a hegy belsejében, fénytől már elszokott emberek sokasága lakta. A kannibalizmus nem volt sem ismeretlen, sem ritka jelenség. Egy apró termetű üregi nyulat követtem, aki a falak mentén osont, néha meg-megállva, mozdulatlanságba burkolózva. Sokáig tartott, míg a rühes, hangoskodó torzonborzok között újra szabad ég alá vezetett, ott aztán elfáradva kinyúlt a fűben. Megsajnáltam, a kezembe vettem és megsimogattam. Akkor láttam, hogy veteményes parcellák között állok. A nyúl nem örült a simogatásnak, harapdálni kezdte a kézfejem és rugdalózott. Szerettem

volna megnyugtató, de sikító hangot hallatott és még jobban harapott, fogával bőrömbbe csimpaszkodott, féltő volt, hogy kiszakít belőle egy darabot. Ezért fogtam és a nyulat a szomszéd veteményesbe dobtam. Rögtön ott termett egy fiatalasszony és leteremtett, hogy micsoda dolog másnak a kertjét mindenféle nyulakkal teledobálni!

Elnézését kértem, aztán az üreglakókról beszéltem neki, és arról, hogy mindenki háborút vár, és hogy tulajdonképpen a szüleimről szeretnék hírt kapni. Rám nézett keresztbe font karral, és tudatta velem, hogy álmodom, üreglakókról sohasem hallott, nincs, nem volt és nem is lesz semmiféle háború, és hogy anyám valószínűleg a kenyérsztáznál sorban áll, mint a többiek, az apám pedig ott ül a hátam mögött sorakozó traktorok egyikének utánfutóján, akár a többiek. Megfordultam, és valóban láttam egy férfit, aki int nekem, miközben kajánul kacsint, de végig tudtam, hogy itt szörnyű tévedés történt, mert emlékeim szerint apám, még ha kaján is, egy pillanatra sem hunyja le a szemét. Természetesen nem hitt nekem. Mielőtt otthagyt volna, a földre mutatott, és mindössze annyit mondott, *foglaljon helyet*.

